

חנוכה

המתארח אצל חברו

כתוב בשו"ע (או"ח תרעז, א) אכסנאי שאין מדליקין עליו בביתו, צריך לתת פרוטה לבעל הבית להשתתף עמו בשמן של נר חנוכה, ואם יש לו פתח פתוח לעצמו, צריך להדליק בפתחו, אף על פי שאותו בית אינו מיוחד אלא לשינה והוא אוכל על שלחן בעל הבית, והוא הדין לבן האוכל אצל אביו. וכתב הרמ"א די"א דבזמן הזה שמדליקים בפנים ממש, ידליק במקום שאוכל.

ומסביר המשנ"ב (ס"ק יב) דמקום אכילתו עיקר. אבל ממשיך לומר דדוקא לענין אכסנאי שאין ביתו אצלו, אבל מי שסועד אצל חברו באקראי ויש לו שם בית באותו העיר צריך לילך לביתו להדליק שם נר חנוכה, ואם אינו רוצה לזוז ממקום שסועד יצוה לאשתו שתדליק עליו בביתו, ומ"מ מצוה בו יותר מבשלוחו.

ועי' בביה"ל דאם הולך הוא וכל אנשי ביתו לבית אביו או חמיו בקביעות על ח' ימי חנוכה, דבר ברור הוא שכיון שסועד וישן שם כל ימי חנוכה, אף שביום אוכל אכילת עראי בביתו שאינו מדליק אלא בבית שאוכל וישן שם בלילה, דכיון שאין שום אדם בבית למי ידליק, וכ"ש האידנא שההיכר לבני הבית וכיון שישנים בני הבית שם ידליקו.

ידועים הם דברי הגריש"א שמדייק מדברי הפר"ח שרק היכא שמתארח אצל חברו לכל החנוכה (או לפחות רוב ימי החנוכה) אז מדליק במקום שנמצא, אבל אם מתארח לשבת לבד, כמו שמצוי מאוד להתארח אצל הורים ל"שבת חנוכה", אז חייב להדליק בביתו, ואם לא יכול להגיע בזמן ימנה השכן שלית. והוסיף שהשלית יברך קודם על הדלקה שלו ויכלול גם ההדלקה של השכן, ואין כאן הפסק בין הברכה להמצוה דקי"ל שהליכה לא הוי הפסק.

אמנם בספר שבות יצחק (ח"ה פ"ו) כתב שהיכא שמדליק בפנים מודה הגריש"א זצ"ל שאין לו להדליק בביתו ע"י שליח, אלא במקום שנמצא מדין אכסנאי, שהיכא שמדליק בפנים אין ההדלקה אלא בשביל בני הבית, ואם אינם נמצאים ליכא חיוב.

הביא ששמע מהגר"ח קניבסקי שליט"א כשנסע לשבת חנוכה לירושלים לבית חמיו הורה לו החזו"א להדליק בירושלים. וכן כשהיה בחור ולמד בישיבת לומז'ה בפתח תקוה והגיע לביתו לשבת חנוכה הורה לו שידליק בבית הוריו, אע"פ שלא היה אלא לשבת.

ועי' בט"ז (או"ח סימן תרעז, ב) דמי שיש לו דירה בעיר והולך פעם א' חוץ לביתו וסועד אצל חברו, פשיטא שלא יניח ביתו וידליק בבית שהוא אוכל שם פעם אחת אצל חברו, אלא צריך לילך לביתו ולהדליק שם, ואם אחזו תאות האכילה ואינו רוצה לזוז משם עכשיו יצוה לבני ביתו שידלקו עליו בביתו, דאותו בית שהוא סועד שם אין דינו אלא כאכסנאי שמדליקין עליו בביתו שאינו מדליק במקום שהוא. ואפילו למה שכתב בסמוך דאכסנאי רשאי להדליק גם במקום שהוא שם, היינו שעכשיו תהיה גם שכיבתו שם משא"כ בזה שיאכל כאן שעה או שתים וישוב למקומו אין שום סברא לומר שידליק שם ולא בביתו, דזה הוה כאלו עומד בשעת הדלקה על רחוב העיר דאין שייך לו שם הדלקה. משמע מתוך דבריו שאם לא רק אכל אצל חברו אלא ג"כ ישן אצל חברו אע"ג דלא היה לכל ימי החנוכה אלא לאותו יום שפיר נחשב בית זה מקומו שיכול להדליק.

ברכת השליח

הבאנו לעיל דברי הגריש"א זצ"ל שאורח שאינו מתארח לכל החנוכה צריך להדליק בביתו ויכול למנות שכינו לשליח שידליק בשבילו, וכתב שצריך להדליק על נרות שלו ומיד להדליק של חברו, והטעם שאינו יכול לברך על ההדלקה של חברו כמו בכל מקום שהשליח הוא זה שמברך, הוא משום דבנר חנוכה אין השליח יכול לברך אא"כ המשלח עומד שם ושומע להברכה.

כ"כ המשנ"ב (סימן תרעה, ט) וז"ל אפילו איש יכול לעשות אותה שליח להוציא או עומדין בשעה שמדלקת ושומעין הברכה, ובדיעבד אם לא ענו אמן על הברכה ג"כ יצאו, וכן איש מברך לאשה ויוצאת ידי חובתה אם עומדת שם ושומעת הברכה לא בע"א. מקור הדברים הוא בב"ח (סימן תרעו) וז"ל מצאתי בהגה"ה (מנהגים לר"א טירנא מנהגי חנוכה אות יח, שה"ג על המרדכי סי' רסה אות ה ד"ה אדם) אדם שהדליק נר חנוכה יכול להדליק לאשה ולברך וכגון שעומדת אצלו בשעת הברכה אבל בענין אחר נראה למהר"ח או"ז שאין לברך. ונ"ל דוקא דבר המוטל על גוף האדם ולא על כל דבר הנתחייב ברכה, וראיה מחלה ותרומה שהשליח מברך בלא המשלח ע"כ מצאתי.

וע"ע בשו"ת מהר"ח אור זרוע (סימן קכח) וז"ל וכן בהדלקת נר חנוכה אם ראובן מדליק נרותיו של שמעון כדרך שרגילין העולם כשיש אלמנה בבית אומרת לאחד מאנשי הבית להדליק נרותם בשבילם. סבורני שלא יברך אלא אם כן יעמוד משלח בצדו ויצא בברכתו.

וצ"ב מ"ש חנוכה משאר מצוות שהשליח הוא זה שמברך. והב"ח כתב שהוא מצוה המוטל על גוף האדם, ר"ל דהוי כמו מצות תפילין שאע"פ שראובן יכול להניח תפילין על יד של שמעון, אבל אינו יכול לברך אא"כ שמעון שומע ויוצא ע"י שומע כעונה. אבל עדיין צ"ב שבתפילין שמעון מקיים המצוה בגופו אבל בחנוכה המצוה מתקיימת בזה שהנר דלוק, א"כ אין כאן עשייה של בעל הבית, אלא של השליח, ומ"ש ממצות מזוזה שכתב הרמב"ם (ברכות יא, יג) להדיא שמברך השליח רק בנוסח אחר מזה של בעל הבית, וז"ל אבל אם קבע מזוזה לאחרים מברך על קביעת מזוזה, עשה להם מעקה מברך על עשיית מעקה, הפריש להם תרומה מברך על הפרשת תרומה, מל את בן חברו מברך על המילה וכן כל כיוצא באלו.

"על" או "ל"

והנה בחי' רבינו דוד (פסחים ז, א) דן מתי מברכים 'על' המצוה ומתי מברכים ב'ל' כגון להדליק נר חנוכה, וכתב שכל מצוה הנעשית על ידי אחרים מברך 'על', כגון על ביעור חמץ ועל המילה ועל השחיטה ועל כיסוי הדם, וכל מצוה שאינה נעשית ע"י אחרים מברך ב'ל', כגון לישב בסוכה לאכול את הזבח לאכול את הפסח. ויעו"ש בהמשך דבריו שנתעורר לפי"ז מהדלקת נר חנוכה למה מברך להדליק, והא היא מצוה הנעשית ע"י אחרים דהא יכול להדליק עבור חברו, וא"כ המדליק נר חנוכה של עצמו אינו ראוי לברך להדליק.

ועי"ש שמבאר, שמצות נר חנוכה ודאי אינה נעשית ע"י אחרים, שעיקר ההדלקה והמצוה היא התקנת השמן והפתילות, וממילא, היכא שקנה אדם פתילות ושמן והדליק בשביל חברו פשוט שחברו לא עשה ולא כלום דהא אין הפתילות והשמן שלו, ואינו ראוי לברך עליו, ואילו אם הכין

בעל הבית בביתו הפתילות והשמן שוב יכול אחר לברך במקומו בעבורו, והוא שומע ויוצא ידי הברכה מצד עצמו ואין זה נחשב נעשית ע"י אחרים, דא"צ להגיע לשליחות, דעיקר ההדלקה דהיינו התקנת הפתילות והשמן עשה בעצמו. למה זה דומה למי שחברו הניח על ידו תפילין ובירך בעבורו, דודאי קיים הוא המצוה בעצמו אחר שהונח על ידו וא"צ להגיע לדין שליחות, וכיון שכן שפיר מברכין בנר חנוכה בל' ולא ב'על'.

ואולי זה ג"כ כוונת מהר"ח או"ז דלכן אין השליח מברך על מצות נ"ח אא"כ עומד שם בעל הבית, משום שעיקר המצוה נעשית ע"י בעל הבית, ולכן צריך להוציא בהברכה. אלא שצ"ע שלא הוזכר בדבריו שבעה"ב "מתקן הפתילות".

שוב ראיתי בספר יד אפרים (סי' תלב) שמביא דברי הב"ח שהיכא שהמצוה מוטלת על גוף האדם כגון הדלקת נר חנוכה אין המדליק בשביל אחר מברך, משא"כ היכא שהוא דבר המתחייב ברכה כגון הפרשת תרומות ומעשרות. וכתב לבאר על פי מש"כ התוס' רי"ד (קידושין מב, ב) דלכך לא מהני שליחות באומר לחבירו הנח תפילין עבורי או שב בסוכה עבורי, לפי שהמצוה מוטלת על גוף האדם, ולפי"ז גם בהדלקת נר חנוכה מה שמדליק לו חבירו אין זה מתורת שליחות, רק שעיקר המצוה המוטלת על האדם כך הוא שיודלק בביתו נר חנוכה, ואין חילוק בין ע"י עצמו או ע"י אחר, והרי זה כאומר לחבירו הנח לי תפילין על ידי, וא"כ כיון שאין המדליק שם שליח עליו שוב אין לו לברך, כיון שאין מצוה זו מוטלת עליו, מה שאין כן כשהמצוה מוטלת על גוף הדבר, כגון הפרשת תרומות ומעשרות, שזה נעשה שליח לתרום ושלוחו של אדם כמותו והוי ליה כבעל הבית עצמו, ושפיר מברך.

ועיקר החילוק בין מוטל על האדם או על הדבר הוא דכל שאין החיוב תמיד, כגון לענין הפרשת תרומה שאם אין לו תבואה או שאינו רוצה לאכול אינו חיוב עליו כלל, מה שאין כן הנחת תפילין או הדלקת נר חנוכה דחיובא אקרקפתא דגברא מנח שיעשה המצוה.

ברכת השליח בבדיקת חמץ

והנה לענין בדיקת חמץ יש ג"כ דיון לגבי הברכה היכא ששליח עושה הבדיקה. עי' במג"א (סימן תלב, ו) שמדייק ממש"כ בשו"ע שאם בעל הבית רוצה, יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך ברכה שבירך בע"ה, דאם בע"ה אינו בודק רק מצוה לאחרים לבדוק, אותו אחר מברך. ותמה המג"א היאך יברך הא אין המצוה מוטלת עליו לבדוק, ולא דמי למ"ש (סי' תקפ"ה) גבי שופר שהתוקע מברך, דשאני התם שהשומע שומע הברכה ויוצא בברכתו, אבל הכא למה יברך הבודק כיון שאין המצוה עליו. ותי' דמ"מ מצוה קעביד דומיא דמילה שהמצוה על אבי הבן ומ"מ אם אחר מל אותו אחר מברך.

וכתב עליו הדגול מרבבה שאין ראיה ממצות מילה, ששם אם אין האב מל חייבים בית דין לממהליה, ולכך כל אחד יכול לברך. אבל כתב שיש להביא ראיה מעושה שליח לתרום שהשליח מברך, שאם נאמר שאין השליח מברך א"כ לא היה מועיל לכתחלה לומר לשליח לתרום, כשם שאלם וערום אינם תורמים לכתחלה (יו"ד שלא, לב) משום הברכה.

ועי' בספר יד אפרים (על המג"א) שמסביר דברי המג"א דודאי היכא שהמחויב עושה המצוה

בעצמו שפיר הוא יוצא בברכתו של אחר, כמבואר בסימן ח (ס"ק ח) בשם הגהות אשרי, ולכך גבי תקיעה שפיר התוקע מברך, שהרי המחויב לשמוע התקיעה הוא שומע ועושה המצוה בעצמו והתוקע מוציאו בברכתו, משא"כ כאן שאין המחויב עושה המצוה כלל, רק האחר עושה המצוה, אין לו לברך כיון שאין המצוה מוטלת עליו. ולא דמי להפרשת תרומות ומעשרות דאף אם עושה שליח להפריש השליח מברך, כדמשמע (יו"ד שכח, ג) לענין חלה, דשאני התם דגם השליח המפריש שייך בגווה, שאסור לו לאכול מעיסה זו קודם הפרשה, משא"כ כאן.

הבאנו לעיל דברי היד אפרים לחלק בין מצות הפרשת תרומות למצות נר חנוכה, ועי"ש שעל פי זה דן לענין בדיקת חמץ אי דמי לנר חנוכה, שהמצוה מוטלת על גוף האדם שיבדוק רשותו מחמץ, שהרי אין לך אדם שאין לו מקום שמניח שם חמצו כל השנה, ותיקנו חכמים לבדוק בארבעה עשר, אלא מכל מקום מהני בדיקת אחר שבדק בשבילו כמו לענין נר חנוכה, ולא מתורת שליחות. או שמא כאן כיון שעיקר המצוה שיהיה רשותו בדוק מחמץ, כמוטל על דבר הוא כמו הפרשת תרומה, ומהני ביה שליחות.

ובהגהת הגרע"א מציין למש"כ המג"א בסימן שס"ו סק"כ, וז"ל שם צ"ע אם אדם אחר שאינו דר באותו העיר יכול לברך ברכה זו (על מצות עירוב) ונ"ל דפשיטא דיכול לברך דהא אלו לא עירבו אף הוא היה אסור לטלטל, וא"כ גם הוא שייך במצוה זו. ועוד דהעושה מצוה לאחרים נמי מברך כמ"ש הטור (סימן תרמ"א) והרמב"ם (פי"א מברכות די"ג) שהעושה מזוזה לאחרים מברך, אך יש לחלק דהתם מברך קעביד מעשה אבל הכא לא עביד כלום לפי מנהגינו. מבואר בדבריו שדי בזה שעושה מעשה כדי לברך, א"כ ה"ה בבדיקת חמץ והדלקת נר חנוכה, וצ"ע. ולפי רבינו דוד באמת אין השליח עושה עיקר המעשה.

אם עומד שם בעה"ב

עוד כתב היד אפרים שיתכן שאם הבעל הבית עומד שם בשעת הברכה מודה המג"א דשפיר מברך השליח, דכיון דבעל הבית שהוא המחויב לבדוק יוצא ע"י שליח זה חובת בדיקה, והוי ליה כמותו וכאלו הוא בודק בעצמו, חל על בעל הבית חיוב ברכה על בדיקה זו והוא יוצא בברכתו של השליח הבודק.

[מבואר בדבריו שהמשלח יכול לברך אע"פ שהשליח הוא זה שעושה המצוה, וכ"כ בשו"ת כתב סופר (יורה דעה סימן קנ) וז"ל דוודאי אם המשלח עומד אצל השליח כשעושה שליחותו, בוודאי ראוי יותר שהמשלח מברך דמצוה דיליה היא ושלוחו כמותו, ובשעה שהשליח עושה כמו שהוא בעצמו עושה ומקיים המצוה, ויוכל לברך על קיום המצוה, יותר ממה שהשליח יברך שאינו רק נטפל למצוה, וגם ברכת המשלח מבוררת יותר שמברך בלמ"ד, אבל השליח אינו מברך (לשיטת הרמב"ם רפ"ג מהלכות מילה) בלמ"ד רק בעל. אמנם עי"ש שמדייק מתה"ד (סי' קמ) שכתב שאם הבעל תוקע תקע בשופר להוציא חבירו אז השומע מברך, משום שהוא מקיים המצוה בעצמו שמצות שופר בשמיעה ולא בתקיעה, משמע שבשאר מצוות השליח הוא זה שמברך ולא הבעלים.

ולפי כל הנ"ל העיר ידידי הרב חנוך אלבק שליט"א על דברי הגריש"א זצ"ל שהמשלח ידליק נרותיו ויכוון לפטור בברכתו גם של חבירו, הרי לפי הב"ח והמשנ"ב לא יועיל כלום, שהרי אין

הברכה של השליח מועילה לבעל הבית, א"כ אפילו אם חל הברכה מחמת מצות נ"ח שלו עדיין הדלקה של חבריו יהיה בלי ברכה.

הדלקה במוצ"ש למי שכוונתו לחזור הביתה

ויש עוד דיון בפוסקים במי שהתארח לשבת חנוכה וחזור הביתה במוצ"ש האם יחכה עד שיגיע הביתה, (ואם לא יגיע עד אחרי ש"תכלה רגל מן השוק" יצטרך למנות שליח שידליק עבורו), או שידליק במקום שנמצא.

והנה במשנ"ב מהדורת "דרשו" (סי' תרע"ז משנ"ב ס"ק יב) הביא בשם החזו"א (מספר שלמי תודה) שימתין עד שיגיע הביתה וידליק שם, ואם רוצה להדליק במקום שנמצא עליו לישון שם ואכול סעודה בלילה ובבוקר. וכן דעת הגר"ש וואזנר שאם עתיד לחזור לעירו ויגיע לפני שעה 10:30-10:00 שעדיין מסתובבים אנשים ברחוב, ימתין וידליק בביתו.

מאיך דעת הגרשז"א (הליכות שלמה פרק יד, יט) שטוב שידליק במקום ששהה בשבת מפני ששם ביתו עדיין וכבר הגיעה שעת ההדלקה, ובלבד שישאר שם חצי שעה אחר הדלקתו כדי שיהיה הנר ברשותו במשך כל שעת חיוב ההדלקה, אך אין צריך להקפיד לאכול שם לאחר ההדלקה. ובשם הגריש"א כתבו שאינו צריך אפילו לחכות חצי שעה. (וצ"ע שלשיטתו חייב בכל מקרה להדליק בביתו). וכן הורה לי מו"ר הגה"ר קלמן אפשטיין שליט"א להדליק במקום שנמצא שבשעת חיוב הדלקה זה מקומו.

עזיבת הנרות באמצע זמן הדלקה

הבאנו דברי הגרשז"א שצריך לישאר שם חצי שעה, וראיתי בשו"ת מנחת שלמה (ב - ג סימן נח, ב) שמסביר את זה. עי"ש שהסתפק במדליק נר חנוכה בביתו ומיד לאחר ההדלקה גמר בדעתו להשכיר הבית או למכרו לאחרים באופן שצריך לעזוב הבית בתוך זמן שיעור ההדלקה, או שסותר את הבית לאחר ההדלקה, דיתכן שהיו כמדליק נר שאינו יכול לדלוק כשיעור זמן ההדלקה. וכתב שמסתבר דבכל זמן שיעור ההדלקה צריך הנר להיות ברשותו ולא רק בתחלת ההדלקה.

כבתה במזיד האם זקוק לה

עוד כתב שלפי"ז יש להסתפק בדבר השכיח באכסנאי שהדליק ומיד לאחר ההדלקה עוזב את האכסניה לגמרי, דמיד שעוזבו הרי כבר אינו ביתו ונמצא דהוי כמו שהדליק לפחות מזמן שיעור ההדלקה, ואף על פי שבכבה הנר מאליו אפילו מיד לאחר ההדלקה יצא ידי חובתו דקיי"ל כבתה אין זקוק לה, אפשר דשאני הכא דהוי כאילו הוא בעצמו מכבה את הנר במזיד עי"ז שעוזב את הבית, ומבואר בשו"ע סי' תרע"ג ס"ב הדלקה עושה מצוה לפיכך אם כבתה קודם שיעור זמנה אינו זקוק לה וכו' וכן אם לאחר שהדליקה בא לתקנה וכיבה אותה בשוגג אינו זקוק לה, וכתבו האחרונים שאם כיבה הנר במזיד צריך לחזור ולהדליקה, ובנד"ד הוי ככיבה במזיד, אמנם הפרמ"ג שם סקי"ב כתב דאינו חוזר ומברך והובא בשעה"צ (ס"ק ל"ב), ועי' באה"ט (שם ס"ק י"א), וכנראה דסובר דאף אם כבהו במזיד יצא.

ורצה להוכיח כן מדברי הגרא"מ מפינסק, דאהא דאמרו (כג, ב) אמר רבא מילא קערה שמן

והקיפה פתילות וכו' עשאה כעין מדורה אפילו לאחד לא עלתה לו, כתב דמיירי שהדליקם בבית אחת דאל"כ מיד שהדליק את הנר הראשון כבר יצא ידי חובתו למ"ד דכבתה אין זקוק לה. והרי הכא שעושהו מיד כמדורה הרי הוא כמכבה במזיד ומ"ט אין זקוק לה, אלא מוכח דסובר הגר"א מכהפרמ"ג הנ"ל דגם במזיד יצא יד"ח. וגם בשפ"א הוכיח מהא דהקשו בגמ' שם (כא, ב) ורמינהו מצותה משתשקע וכו' ולא תרצו דנ"מ למזיד, שגם במזיד אינו זקוק לה.

נתן פחות מכשיעור

אלא שהק' מהא דאיתא (תרעה, ב) בנתן מתחילה שמן פחות מכשיעור דלא יצא ידי חובה, כתב הפר"ח שחוזר ומדליקנו בברכה, והמשנ"ב הכריע שם כהחיי אדם דאינו חוזר ומברך, ובנשמת אדם יהיב טעמא משום די"א דפסקינן רק דאי לא אדליק מדליק, אבל לא את התירוץ דלשיעורא, ולפ"ז כל שמדליק לרגע אחד סגי בכך, וא"כ הדרא קושיא לדוכתה אמאי במילא קערה שמן לא יצא ידי חובה אף של נר אחד ומשמע דצריך ג"כ לחזור ולברך.

ותי' הגרשז"א דשאני מילא קערה שמן כיון שהדליקה על מנת לעשותה תיכף למדורה ע"י פעולה שעתיד לעשות מיד בגוף הנר נפסלת ההדלקה כבר מתחילתה מחמת כוונתו, וגרע טפי מנתן שמן פחות מכשיעור דהתם סו"ס נכבה מאליו, וכמו"כ בהדליק ע"מ לכבותה וכבהו בידיו במזיד גרע טפי והוי הדלקה פסולה.

גם מבואר בשו"ע (תרעז, ג) ברמ"א לענין אכסנאי שאע"פ שמדליקין עליו בביתו ומעיקר הדין פטור יש אומרים שאם רצה להחמיר על עצמו ולהדליק בפני עצמו כדי לראות הרי זה מדליק ומברך עליו, ובמג"א שם בשם מהרי"ל כ' דצריך שיכוין קודם שעת ההדלקה שאינו רוצה לצאת במה שמדליקין עליו בביתו, ויש מהפוסקים שחולקין בזה וכמובא בב"י, ומשו"כ העלה המשנ"ב (ס"ק ט"ז) דעכ"פ יראה להדליק ולברך קודם שמדלקת עליו אשתו בביתו, והטעם (כתב הגרשז"א) מפני שלכתחילה אמרו חכמים שהמהדרין מדליקין נר לכל אחד ואחד ובכלל זה ניתנה רשות גם לכל אחד שאם לא נמצא בביתו רשאי להדליק נר חנוכה לעצמו (וכמבואר בתרומת הדשן סי' ק"א) וכמש"כ שהמצוה היא בפרסום הנס ולכן חלוק הוא ממצות עירוב תבשילין ומזוזה. לא מובן לי מה שמשמע מדברי הגרשז"א שהדין של המשנ"ב תלוי בזה שיש ענין של מהדרין, אבל לכאורה כוונת המשנ"ב אינו אלא שהוא בוודאי חייב להדליק, אלא שיכול לצאת ידי"ח בהדלקת אשתו, א"כ היכא שהקדים יצא בהדלקת עצמו.

ממשיך המנח"ש שבמשנ"ב (תרעה, ט) הביא בשם שו"ת עולת שמואל, דלדין שמדליקין כל אחד בפני עצמו אשה אינה צריכה להדליק לפי שהיא טפלה לאנשים, ואם רוצה להדליק יכולה לברך כמו שמברכת על שאר מ"ע שהזמן גרמא. והוא פלאי, דהלא אם רוצה להדליק הרי אינה מתכוונת לצאת בהדלקת בעל הבית והרי היא מחויבת מצד עצמה, והו"ל כאשה השומעת קידוש וכדומה ואינה רוצה לצאת, ולא דמי כלל למ"ע שהזמן גרמא שהרי היא מחויבת לברך מפני שהיא חייבת עתה בנר חנוכה. ומסביר הגרשז"א דכמו בעירוב תבשילין דאם תרצה להניח בפני עצמה ותכוון שלא לצאת בעירוב של בעה"ב הרי זה ברכה לבטלה, (צ"ע לכאורה אין כרן אלא ברכה שאינה צריכה ולא ברכה לבטלה) אלא דשאני נר חנוכה שמשום דין המהדרין חלוק הוא מעירוב ויכול כל אחד להדליק לעצמו, וכיון דאשתו כגופו ס"ד שאסור לה להכניס עצמה בחיוב

הדלקה ולברך בפני עצמה קמ"ל דיכולה, וכמו שמכנסת עצמה בשאר מ"ע שהזמן גרמא ומברכת אף על פי שפטורה, ה"ה בנר חנוכה יכולה לברך בפני עצמה כמו אנשים. ועדיין צ"ע שגם אצל הבעל יכול לחייב עצמו ואין כאן אפילו ברכה שאינה צריכה משום שעושה כדי לצאת השיטות שיש דין מהדרין גם באשתו מדלקת עליו, ה"ה האשה שרוצה להדליק בפני עצמה.